

ਐਤਵਾਰ, 25 ਅਗਸਤ, 2024
10 ਭਾਵੇਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 556
ਬਿਕਰਮੀ 2081
ਜਿਲਦ/VOL.: 73
ਅੰਕ/NO.: 84

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 25 AUGUST, 2024

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ	
ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰ)	0181-5097305
ਗੋਪੀਊਰ ਕਮੇਟੀ	0181-5097310
ਵੱਧ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.L.)-00068/57 E-mail : nawanzamana@gmail.com www.nawanzamana.in ਸਫ਼ੇ : 8+6=14

ਡਰਦੀ ਭਾਜਪਾ ਹਰਿਆਣਾ ਚੋਣਾਂ ਅੱਗੇ ਪੁਆਉਣ ਦੇ ਜਤਨਾਂ 'ਚ : ਕਾਂਗਰਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਖੁਫ਼ੀ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਮਾ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਿਚਾਰ ਗਰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ— ਸਾਡੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ 1 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਮਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕਾਰਨ ਬਾਰ ਘੁੰਮਣ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੈਸਲਾ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਬਦੋਲੀ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਘੱਲ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 28 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਨੀਚਰ ਤੇ 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ।

ਉਸ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰੀ ਤੋਂ ਨਿਜੀ ਅਦਾਰੇ ਬੰਦ ਰਹਿਣਗੇ। ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਜੈਅੰਤੀ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਹੈ। 28 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਕਈ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਚੋਖੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੁਕਾਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਯਾਤਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਧਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਤਰੀਕ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਸ਼ਿਕ ਚੋਣਾਂ 14 ਫਰਵਰੀ 2022 ਦੀ ਥਾਂ 20 ਫਰਵਰੀ 2022 ਨੂੰ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗਵਾਂਠੀ ਜੈਅੰਤੀ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣਾਂ ਅੱਗੇ ਪੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਾਂਸਦ ਦੀਪੇਂਦਰ ਹੁੰਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਬਚਾਅ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵੋਟਰ ਚੋਕਸ ਹਨ। ਉਹ ਛੁੱਟੀਆਂ 'ਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਖੁਫ਼ੀ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣਗੇ।

ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਨਹੀਂ : ਸ਼ੈਲਜਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੁਮਾਰੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਦਮ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨੋਲੋ ਤੇ ਬਸਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਅਤੇ ਜਨਨਾਇਕ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਚੋਣ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਏਗੀ।

ਬੁੱਢਾ ਦਰਿਆ ਜਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਭਲਾ

ਮੋਗਾ (ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ) ਪਾਣੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਾਫ ਹਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਲੇ ਜ਼ਹਿਰੇ ਦੀ ਪਾਣੀਆਂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਹੁੰਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਲੋਕ ਅੱਤ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਵੇਰਕਾ ਮਿਲਕ ਪਲਾਟ ਨੇੜੇ ਕੀਤੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੋਲੀ ਦੌਰਾਨ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਰੋਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਐੱਸ ਐੱਮ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲਾ ਥੀ ਕੇ ਯੂ ਰਾਜੇਵਾਲਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਰ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਰਾਏ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਉੱਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾਕਟਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ, ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਤੋਂ ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ, ਨਰੋਆ ਪੰਜਾਬ ਮੋਚ, ਪੀ ਏ ਸੀ ਮੰਤੋਵਾਲਾ ਤੋਂ ਇੰਜ. ਕਪਿਲ ਅਰੋੜਾ, ਡਾਕਟਰ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੋਸ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਫਿਲਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਮਿੱਤਜ ਸਿੰਘ, ਲੱਖਾ ਸਿਧਾਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਾਤਾਵਰਨ ਚੇਤਨਾ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਲੁੰਘਾ, ਨਰੋਆ ਪੰਜਾਬ ਮੋਚ ਤੋਂ ਦਲੇਰ ਸਿੰਘ ਡੱਡ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਗਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਗਲੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁੱਕੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘਿਉ-ਘਿਲਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਲੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੇਰਕਾ ਮਿਲਕ ਪਲਾਟ ਤੋਂ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਚੈਕ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੱਕ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕਰਕੇ ਆਗੂਆਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਗਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਨੂੰ ਨੱਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਗਰਮ ਮੁਤਾਬਕ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਮਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਟੀਮ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿ ਕਰੇਗੀ।

ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਾ : ਖੜਗੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਖੜਗੇ ਨੇ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਚੋਣ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਘਰ ਢਾਹੁਣਾ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬੇਘਰ ਕਰਨਾ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਨਾਵਾਜ਼ਬ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨਾਰਥੀ ਕੁਦਰਤੀ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਵੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਾਲ ਸੋਫਟ ਗਲਤ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਸੂਬਾਈ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਚਿੱਟੇ ਅਨਾਦਰ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਕਰੜੀ ਨਿੰਦਾ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਖੜਗੇ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਇਸ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਭੋਪਾਲ 'ਚ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਪਰਭਾਅ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ੀ ਸ਼ਹਿਜਾਦ ਅਲੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੀੜ ਨੇ 21 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਂਡਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਪਰਭਾਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਾਸਿਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਹ ਪੰਚਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਾਮਗਿਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭਰਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਦੇਪੁਰ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਘਰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਉਹ ਘਰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਗੱਰੁੱਪਾਂ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਯੂ ਪੀ ਵਾਲਾ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਐਕਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪੁਲਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਮੌਤ

ਗੁਰਦਾਸੀ : ਅਸਾਮ 'ਚ ਨਾਬਾਲਗ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਤੜਕੇ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਗਾਓ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਤਲਾਸ਼ 'ਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕਰਵਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 'ਕ੍ਰਾਈਮ ਸੈਨ' ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਤੜਕੇ ਕਰੀਬ 3.30 ਵਜੇ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਰੀਬ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਟਿਊਸ਼ਨ ਜਾਰੀ 14 ਸਾਲਾ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਛੱਡਣ

ਪੁਣੇ : ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਹੋਰਬਾਬਾਦ ਜਾ ਰਿਹਾ ਗਲੋਬਲ ਵੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਪੁਣੇ ਦੇ ਪੱਛ ਨੇੜੇ ਗਦਾਸਗੜ ਤੋਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੇ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਗਮਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਪਿਆ।

ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਮਨੀਪੁਰ 'ਚ

ਇਕਬਾਲ : ਬਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਉਦੇਵੀਰ ਨੇ ਮਨੀਪੁਰ 'ਚ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਮਨੀਪੁਰ ਪੁੱਜੇ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਪੁਰਬੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ।

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਅੱਜ

ਜਲੰਧਰ : ਖੱਬੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਤੀ ਭੁਕਾਅ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਰੱਜਨਾ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਪਰਮ ਸਨੌਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ (ਪੰਨਾ), ਜਿਹੜੇ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ, ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਾਢੇ 11 ਵਜੇ ਜਲੰਧਰ-ਗੁੱਸਿਆਰਪੁਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਜੰਮੂ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰ ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ

ਹਵਾਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਹਿਮ ਬਾਹਲਾ, ਹੁੰਦਾ ਏ ਗਲਤੀ ਦਾ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਬੋਲੀ।
ਗਲਤੀ ਇੱਕ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ, ਹੁੰਦੀ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਕਈਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬੋਲੀ।
ਫਿਰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨੇਮ ਨਾ ਜਾਣ ਵੇਖੋ, ਨਿਯਮ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੀ ਜਾਏ ਸ਼ਾਨ ਬੋਲੀ।
ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦ ਹਰਕਤ ਸੀ ਹੋਈ ਏਹੀ, ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਪਿਆ ਸੀ ਉਧਰ ਧਿਆਨ ਬੋਲੀ।
ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ, ਵਾਹਵਾ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਗਿਆ ਲੱਗ ਬੋਲੀ।
ਜਾਪੁ ਇਹ ਪਖਰ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਰ ਕੀ ਸੋਚੁ ਫਿਰ ਜੱਗ ਬੋਲੀ।
-ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਵੱਲੋਂ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਰੋਸ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕੇਂਦਰੀ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਸੈਕਟਰਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ/ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨੱਠਾ ਖਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਐੱਨ ਡੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ-ਵਿਰੋਧੀ, ਕਿਸਾਨ-ਵਿਰੋਧੀ, ਲੋਕ-ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ-ਪੱਖੀ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਜਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਵੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਡਟ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ

23 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ 28 ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ

ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਤੰਬਰ 2020 'ਚ ਤਿੰਨ ਲੋਕਰ ਕੌਡਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿਨ (23 ਸਤੰਬਰ) ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਦਿਵਸ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਰਮ ਨਾਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਆਪਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਿਛਾਠੀ ਨੀਤੀਆਂ, ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ, ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕਜੁੱਟ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਸਮਾਰਟ ਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਐੱਨ ਆਰ ਆਈ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਹਾਈਵੇ 'ਤੇ ਮਕਬੂਲਪੁਰਾ ਬਾਣੇ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਚੌਥਰੀ 'ਚ ਦੋ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਹਮਲਾਵਾਰ ਐੱਨ ਆਰ ਆਈ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ 7 ਵਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਤਾਂ ਵੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਵਿਚ ਕੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਸੁਖਚੈਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਏ ਡੀ ਸੀ ਪੀ ਵਿਸ਼ਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਫੁਟੇਜ ਟਾਕਸ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ੋਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਰਿਕਲ ਹੋਈ ਵੀਡੀਓ ਮੁਤਾਬਕ ਹਮਲਾਵਰ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੁਖਚੈਨ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਬੇਟਾ ਤਰਲੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਹਮਲਾਵਰ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇ। ਸੁਖਚੈਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਸੁਖਚੈਨ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸੁਖਚੈਨ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕੰਮ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ। ਪਰਵਾਰਕ ਮੋਢੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਖਚੈਨ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਤਕ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਾਮੇ ਵੱਲੋਂ ਐੱਫ ਆਈ ਆਰ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੁਖਚੈਨ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰੀਬ 5 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ੋਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਇਫਲਾਕੀ ਆਪਾਰ 'ਤੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

‘ਆਪ’ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬੁਲਾਰੇ ਨੀਲ ਗਰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਨ ਆਰ ਆਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ ਮਕਬੂਲਪੁਰਾ ਬਾਣੇ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਚੌਥਰੀ 'ਚ ਦੋ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਹਮਲਾਵਾਰ ਐੱਨ ਆਰ ਆਈ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ 7 ਵਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਤਾਂ ਵੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਵਿਚ ਕੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਸੁਖਚੈਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਏ ਡੀ ਸੀ ਪੀ ਵਿਸ਼ਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਫੁਟੇਜ ਟਾਕਸ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ੋਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਰਿਕਲ ਹੋਈ ਵੀਡੀਓ ਮੁਤਾਬਕ ਹਮਲਾਵਰ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੁਖਚੈਨ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਬੇਟਾ ਤਰਲੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਹਮਲਾਵਰ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇ। ਸੁਖਚੈਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਸੁਖਚੈਨ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸੁਖਚੈਨ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕੰਮ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ। ਪਰਵਾਰਕ ਮੋਢੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਖਚੈਨ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਤਕ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਾਮੇ ਵੱਲੋਂ ਐੱਫ ਆਈ ਆਰ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੁਖਚੈਨ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰੀਬ 5 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ੋਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਇਫਲਾਕੀ ਆਪਾਰ 'ਤੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

‘ਆਪ’ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬੁਲਾਰੇ ਨੀਲ ਗਰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਨ ਆਰ ਆਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ ਮਕਬੂਲਪੁਰਾ ਬਾਣੇ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਚੌਥਰੀ 'ਚ ਦੋ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਹਮਲਾਵਾਰ ਐੱਨ ਆਰ ਆਈ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ 7 ਵਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਤਾਂ ਵੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਵਿਚ ਕੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਸੁਖਚੈਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਏ ਡੀ ਸੀ ਪੀ ਵਿਸ਼ਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਫੁਟੇਜ ਟਾਕਸ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ੋਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਰਿਕਲ ਹੋਈ ਵੀਡੀਓ ਮੁਤਾਬਕ ਹਮਲਾਵਰ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੁਖਚੈਨ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਬੇਟਾ ਤਰਲੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਹਮਲਾਵਰ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇ। ਸੁਖਚੈਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਸੁਖਚੈਨ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸੁਖਚੈਨ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕੰਮ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ। ਪਰਵਾਰਕ ਮੋਢੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਖਚੈਨ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਤਕ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਾਮੇ ਵੱਲੋਂ ਐੱਫ ਆਈ ਆਰ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੁਖਚੈਨ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰੀਬ 5 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ੋਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਇਫਲਾਕੀ ਆਪਾਰ 'ਤੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ਼ਿਖਰ ਧਵਨ ਦਾ ਸੰਨਿਆਸ ਬਿਭਵ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਧੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸਲਾਮੀ ਬੋਲੋਬਾਜ਼ ਸ਼ਿਖਰ ਧਵਨ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਕਿਕਟ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਖੋਬੋ ਹੋਏ ਤੇ ਬੋਲੋਬਾਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਕਟ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਖੋਬੋ ਨੂੰ ਡੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। 38 ਸਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ 2010 'ਚ ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ 'ਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਦਿਨਾ ਮੈਚ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਕੋਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਖਰੀ ਮੈਚ 2022 'ਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਖੇਡਿਆ ਸੀ। ਧਵਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ 34 ਟੈਸਟ, 167 ਟਵੰਟੇ ਅਤੇ 68 ਟੀ-20 ਮੈਚ ਖੇਡੇ। ਉਸ ਨੇ 50 ਓਵਰਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮੇਟ 'ਚ ਆਪਣਾ ਸਰਵੋਤਮ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਸ ਨੇ 44.11 ਦੀ ਔਸਤ ਨਾਲ 6,793 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਟੈਸਟ ਕਿਕਟ 'ਚ 40.61 ਦੀ ਔਸਤ ਅਤੇ 7 ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 2,315 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ।

15 ਕਰੋੜ ਦੇ ਗਬਨ ਖਿਲਾਫ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅੱਗੇ ਸਾਲ ਭਰ ਤੋਂ ਧਰਨਾ ਜਾਰੀ

ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ (ਰਮੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ)-ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਸਮਰਾਟ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ 15 ਕਰੋੜ ਦੇ ਗਬਨ ਖਿਲਾਫ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅੱਗੇ ਪਿਛਲੇ ਲਗਾਤਾਰ 1 ਸਾਲ 13 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧਰਨਾਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਰਾਜੇਵਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਭਰਵੀਂ ਰੋਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨੋਲਾ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਪਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਰਾਜੇਵਾਲਾ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੀਆਂਪੁਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਿਰੋਪਾਉ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਰੋਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਰਾਟ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ 15 ਕਰੋੜ ਦਾ ਗਬਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ

ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲਾ ਸਮੇਤ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਪਾਲਾ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਪੰਡਾ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕਰਨਾਮਾ, ਰਾਜੂ ਭੱਟੀਆ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁਸਤਫਾਬਾਦ, ਲਖਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਗਰਾਨਾ, ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਬੀਵਾਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਕੋ, ਸੁਖਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਿਬੀਵਾਲ, ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਕਾਦੀਆਂ, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਜੰਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਗੋਰਾਇਆ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਪਾਲਾ, ਬਾਬਾ ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਗੁਲਦਾਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਬਾਜਵਾ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਗੋਰਾਇਆ, ਨਿਰਵੇਦ ਸਿੰਘ ਤਪਾਲਾ, ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਬਾਬਾ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ, ਹਰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਪਾਲਾ, ਬਾਬਾ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਸਵਾਲ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੰਗਰਵਾਲ ਮਾਨ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਡਾ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਵਿਵਾਲਵਰ ਤੇ 6 ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੌਦ ਸਮੇਤ ਨੌਜਵਾਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਬੱਲ ਪੁੱਤਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਲੋਹ ਚੱਪ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਰਾਮਪੁਰਾ ਮੋੜ ਤੋਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਚੀਮਾ ਵਿਖੇ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਚੀਮਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਲੱਠੇ ਦੀਆਂ ਅਲਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੁੱਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਗਹਿਣੇ, ਮੋਬਾਇਲ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੁਲਸ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਡਾਪਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਰਾਮਪੁਰ ਮੋੜ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦਰੀ 'ਤੇ 32 ਬੋਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਛੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੌਦ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਲਾਫ ਵਾਧਾ ਜੁਰਮ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪੁਲਾੜ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਚਿੱਤਰ ਕਲਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸੰਕੇਤੀ ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ ਗੰਗੜ ਪੱਥਰ ਵਿਖੇ ਸਕੂਲ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬੱਚੇ ਹਰਭ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਾੜ ਦਿਵਸ ਸਕੂਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਸਟਾਫ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਿੰਡ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਰਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ

ਨਾਲੇ 'ਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰੀਆਂ 27 ਮੱਝਾਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ

ਕਲਾਨੌਰ (ਮਨਦੀਪ ਕੋਹਲੀ)-ਕਲਾਨੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡ ਗੰਗਾਵਾਲ ਵਿੱਚ ਗੁੱਸਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ 27 ਮੱਝਾਂ ਕਿਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰਨ ਦਾ ਸਮਾਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੋਪਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਯੂਸਫ਼, ਬੀਰਜ, ਰਣੀ, ਬਾਘਾ ਆਦਿ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਭਾਤਿਆਂ ਦੇ

ਡਾ. ਓਬਰਾਏ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੀ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ)-ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਦੇ ਫਰਿਸ਼ਟੇ ਵੱਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਦੁਬਈ ਦੇ ਉੱਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚੇਗੋਟਿਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਬਿਜਨੌਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਨੀਬੀਬਾਬਾਦ ਦੇ ਕਸਬਾ ਬੜੀਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ 28 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਕੰਬੋਜ ਪੁੱਤਰ ਅੰਬਰ ਚੰਦ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਦਿੱਲੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਕੰਬੋਜ ਕਰੀਬ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਦੁਬਈ ਆਇਆ ਸੀ ਜੋ 29 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਬੜੀਆ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਕਿਸਾਨ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਰਪੰਚ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਰਤਨ ਲਾਲ, ਹਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵੱਡੇ ਉਪਰਾਲੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੰਪੂਰਨ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚੇਗੋਟਿਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਬਾਨੀ ਡਾ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਅੰਮੀ ਘੜੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਹੁ ਨਾ ਫੜਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਕੰਬੋਜ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਣੇ। ਚਿਰਕਾਲ ਹੋ ਕਿ ਡਾ. ਓਬਰਾਏ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਤੱਕ 368 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਦਨਸ਼ੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੀ ਈ ਈ ਦਾ ਵਿਦਾਇਗੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ

ਚੋਲਾ ਸਾਹਿਬ (ਰਮਨ ਚੱਵਾ)-ਬੀਈਈ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਪਾਰਟੀ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀਐੱਚਸੀ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਾਇਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਡਾਕਟਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਐੱਚਸੀ ਸਹਾਇਕ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਡਾਕਟਰ ਕਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਈ ਐ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੁਮਾਰ ਬੀਐੱਸਏ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਹੇਲਥ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ, ਏਐੱਨਐੱਮ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਫਾਰਗੀ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ ਬੀ ਐੱਲ ਓਐੱਜ 'ਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ

ਫਾਰਗੀ (ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿੱਕੀ)-ਐੱਸ. ਸੀ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਫ਼ਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਢਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਮੂਹ ਬੀਐੱਲਓਐੱਜ ਨੂੰ 20 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 20 ਸਤੰਬਰ 2024 ਤੱਕ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸਰਵੇ ਕਰਕੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ, ਕੱਟਣ ਦੇ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰ ਬੀਐੱਲਓਐੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਫਾਰਗੀ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਦਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹਿਸ਼ਾ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਾਰਗੀ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰ ਸਮੂਹ ਬੀਐੱਲਓਐੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ

ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸਰਵੇ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਫ਼ਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਢਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਈਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ-ਕਮ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ ਬੀਐੱਲਓਐੱਜ ਲਈ ਫਾਰਗੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰ ਬੀਐੱਲਓਐੱਜ ਮਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਪਿਤਰੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਫਾਰਗੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ ਬੀਐੱਲਓਐੱਜ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਸਟਰ ਬੁੱਢਲੀ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ-ਕਮ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲੋਂ ਪੁਰਜ਼ਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰ ਬੀਐੱਲਓਐੱਜ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦੇ ਸਮੂਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਿਤਰੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਫਾਰਗੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਕਲਾਸਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ 'ਚ ਹੋਇਆ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ

ਕਾਦੀਆਂ (ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ)-ਕਲਾਸਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਕਾਦੀਆਂ ਵਿਖੇ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਬੜੇ ਯੁਆਰਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਨੌਨੇ-ਪੁੱਠੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਾਧਾ-ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਅੰਦਰ ਬੀਐੱਲਓਐੱਜ ਵਨ-ਸੁਵੇਨੇ ਪਕਵਾਨ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਰਵੀਂ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ੇਰੀਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇਜ਼ ਕਰਾਰੋ: ਮੱਲਾ, ਪੰਡੋਰੀ

ਭਾਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਰੀਰ ਦੀਪਕ ਯਾਦਗਰੀ ਭਵਨ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਖੇ ਡਾਕਟਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਠੂਆਂ ਅਤੇ ਮੀਨਾ ਕੌਰ ਚੀਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਣਸੁਲਝ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੇ ਪੱਕੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਬੱਚੀਆਂ ਜਾਗੂਰੀ ਤਾਰਕਾਂ ਦਾ ਏਕਾ ਉਸਾਰ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਰਐੱਮਪੀਆਈ, ਐੱਸਪੀਆਈ (ਯੂ) ਅਤੇ ਸੀਪੀਆਈ (ਐੱਮ ਐੱਲ) ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਚਿਤਾਸ਼ਨਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਢੱਲੇ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬਣੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਿੱਮਿਆਂ ਦੀ

ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਨਿਆ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ 'ਚ ਲੱਗਾ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ (ਰਮੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ)-ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਨਿਆ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਖੇ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਕਾਇਰੋ ਐਂਡ ਗਾਈਡ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੀ ਚੋਣ

ਕਾਦੀਆਂ (ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ)-ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਕਾਇਰੋ ਐਂਡ ਗਾਈਡ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਹੋਈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਕਾਇਰੋ ਐਂਡ ਗਾਈਡ ਦੇ ਜਨਮ ਰਾਮ ਵਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਚੋਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਭਰਤ ਅੰਬੇਡਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਵੀ. ਕੇ. ਚੋਪੜਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਡਾ. ਮਨੋਜ ਮਿਲਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੈਜੀਡੈਂਟ, ਸੀਮਾ ਸਕਸੈਨਾ, ਉਸ਼ਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬੇਨਰਸੀ, ਤਿਲਕ ਰਾਜ, ਤੀਨੂੰ ਆਗੂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਟੇਟ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਨਿਤਿਨ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਸੈਕਟਰੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣ ਚੰਗੇ ਮਾਰਗ 'ਚ ਹੋਈ। ਸਟੇਟ ਸੈਕਟਰੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭਰਾਮਨਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੇ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਲਈ ਜਾਨ

ਫਾਰਗੀ (ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿੱਕੀ)-ਪੁਲਸ ਖਾਣਾ ਫਾਰਗੀਵਾਲ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਿਮਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਏ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਡਾਕ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਾਰੀ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੋਮੂਲਾਸੀ (30 ਸਾਲ) ਪੁੱਤਰ ਮੰਗਾ ਮਸੀਹ ਵਾਸੀ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਵੱਲੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਇਤਲਾਹ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਖਾਣਾ ਫਾਰਗੀਵਾਲ ਦੇ ਐੱਸਐੱਚ ਏ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿੰਘ ਸੋਮੂਲਾਸੀ ਦੀ ਜਾਤ ਰਾਖਲ ਪਤਨੀ ਮੰਗਾ ਮਸੀਹ ਵਾਸੀ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਮਸੀਹ ਮਸੀਹ (30 ਸਾਲ) ਜੋ ਕਿ ਲਿਬਾਸ ਸੀ। ਉਸ (ਰਾਖਲ) ਨੇ ਜੈਕਬ ਮਸੀਹ ਉਰਫ ਜੱਕੀ ਪੁੱਤਰ ਸੱਤਾ ਮਸੀਹ ਵਾਸੀ ਸੰਘ ਕਲਨੀ ਅਤੇ

ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਮਾਡਰਨ ਸਕੂਲ 'ਚ ਯੂਧਯਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ

ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੋਮੂਲਾਸੀ ਪੁੱਤਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਸੁਚੇਨੀਆਂ ਖਾਣਾ ਘੁੱਮਣ ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਜੋ 21 ਅਗਸਤ 2024 ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਕਰੀਬ 10 ਵਜੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 7/8 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਲੜਕੇ ਸੋਮੂਲਾਸੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕੁਝ ਕੱਚਦੇ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਾਰੀ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਆਸੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੋਮੂਲਾਸੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮੌਤ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਖਾਣਾ ਫਾਰਗੀਵਾਲ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਤਾ ਰਾਖਲ ਦੇ ਬਿਅਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੈਕਬ ਮਸੀਹ ਉਰਫ ਜੱਕੀ ਪੁੱਤਰ ਸੱਤਾ ਮਸੀਹ ਵਾਸੀ ਸੰਘ ਕਲਨੀ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੋਮੂਲਾਸੀ ਪੁੱਤਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਸੁਚੇਨੀਆਂ ਖਾਣਾ ਘੁੱਮਣ ਕਲਾਂ ਅਤੇ 7/8 ਨਾਮਲਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ 105, 190, 191(3) ਬੀਐੱਨਐੱਸ ਪੁੱਤਰ ਰਣਜੀਤ ਅਤੇ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਏਕਮਨੁਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਕਸਿੰਗ 'ਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ (ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ)-ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਹਿੰਦਗੀ ਹੇਠ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਕੈਡਮੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਸਤਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਏਕਮਨੁਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 68ਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੂਲ ਬਾਕਸਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰ-14 ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੀਤਾ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿ. ਮੈਂਡਮ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਪੰਧੂ, ਡੀ. ਪੀ. ਈ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ. ਪੀ. ਈ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਡੀ. ਪੀ. ਈ. ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੱਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤੇ।

ਡੀ ਸੀ ਉਮਾ ਸ਼ੰਕਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਲਾਨੌਰ ਤੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕੀਤਾ ਦੌਰਾ

ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਕਲਾਨੌਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਰਮੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਨਦੀਪ ਕੋਹਲੀ, ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ)-ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਮਾ ਸ਼ੰਕਰ ਗੁਪਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸ ਕਲਾਨੌਰ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਵ ਮੰਦਰ ਕਲਾਨੌਰ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਚੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਵ ਮੰਦਰ ਕਲਾਨੌਰ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕਾਰੀਡੋਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਲੈਂਡ ਪੁੱਤਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸਐੱਚਐੱਮ ਦਫਤਰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਖੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਤਹਿਸੀਲ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਗੀਵਿਉ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਤਹਿ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ

ਲਵਿਸ਼ ਨੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਕਰਾਟੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਜਿੱਤਿਆ ਚਾਂਚੀ ਦਾ ਤਮਗਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ)-ਟੀਸੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ, ਬਹਿਰਾਮਪੁਰ ਰੋਡ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ 6ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਵਿਸ਼ ਨੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਕਰਾਟੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਂਚੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਅ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਲਵਿਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਲਾਵਾਸ਼ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਲਵਿਸ਼ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ।

80 ਕਿਲੋ ਲਾਟ ਸਮੇਤ ਅੰਬਰ ਕਾਬੂ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਜਨਕ ਮਹਾਜਨ)-ਭਾਣਾ ਸਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੁਲਸ ਨੇ 80 ਕਿਲੋ ਲਾਟ ਸਮੇਤ ਅੰਬਰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਭੇਡੇ ਪੁਲਾੜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖਬੰਧ ਦੀ ਇਤਲਾਹ 'ਤੇ ਇਕ ਗੱਡੇ ਦੋਸਤ ਅੰਬਰ ਦੇ ਘਰ ਰੋਡ ਕਰਕੇ ਕਬਜ਼ਤ ਦੋਸਤ ਅੰਬਰ ਨੂੰ 80 ਕਿਲੋ ਲਾਟ ਅਤੇ ਭੇਡੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਮੇਤ ਕਾ

ਫ਼ਾਈਵਾਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ
ਆਖਰੀ ਸਫੇ 'ਤੇ

ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ ਐਤਵਾਰਤਾ

ਕਿਤਾਬਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ
ਵਾਜਿਬ ਰੇਟਾਂ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰ
ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਛਪਾਈ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਬਾਗਪੁਰ ਪਿੰਟਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ
94174 27538

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57 ਜਲੰਧਰ : ਐਤਵਾਰ, 25 ਅਗਸਤ 2024 www.nawanzamana.in ਕੀਮਤ 5.00 ਰੁਪਏ

ਡਾ. ਆਨੰਦ ਤੇਲੰਤੁਬੜੇ

ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ (ਐੱਸ ਸੀ) ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਐੱਸ ਟੀ) ਦੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰਤਮਕ ਅਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਦੋਵਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮਾਂ ਦਾ ਤੁਫ਼ਾਨ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾਤਰ ਹਾਥੀ ਦਾ ਕੱਦਾਨ ਦੋਸ਼ਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਟੋਕਰਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸ਼ਬਦ, ਸਵੈ-ਸਜੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜਾਪਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਵਾਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਚਿਰਕਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੁੱਝਦਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਧੇਰੇ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਹਨ (ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਉਲਟ ਗਏ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ), ਜਦੋਂ ਕਿ ਰੱਬਲੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਲੱਗਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ।

ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾਵਾਂ ਜਾਤੀ ਦੀ ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਸਮਝ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੱਲਬਾਤ
ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਇਹ ਜਾਗਰਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਸਾਹੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 1902 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਪਰ ਦਬਦਬਾ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਗੋਠੇ ਚਿਤਰਾਵੇ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਕੇਟਰਲ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਾਹੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਬਾਹਮਣ ਦਬਦਬੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਦੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਗੋਰ-ਬਾਹਮਣਾਂ ਲਈ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਲਿਤਾਂ (ਐੱਸ ਸੀ) ਵੱਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੁਧਾਰ ਦੌਰਾਨ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੱਤਾ ਵਾਂਗ ਵਿਚ ਚੁੱਕਵੀਂ ਨਮੋਇਦਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪਣਾ ਸੀ।

ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ, ਜੋ ਦਲਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਾਇਤੀ ਸਨ, ਨੇ ਗੋਲਮੇਜ਼ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਰੋਸ ਮੈਕਡੋਨਲਡ ਦੇ ਕਮਿਊਨਲ ਐਕਟਰ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨੇ ਅਛੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਾਸ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਰਗੇ ਖ਼ਾਸ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਭਰਵੇਂ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛੁਆਛਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ' ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ 'ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ' ਦੀ ਇਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਕਾਰੀ ਪਛਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੈਕੱਟ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜਾਤੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਨੇ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਰਿਹੂ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲਾ ਦਰਜਾ ਖੋਹ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਦਾਚਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਕੀਤਾ।

ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਛੁਆਛੂਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਆਖਿਰਕਾਰ, ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਾਮੋਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੁਆਛੂਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ

ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਮਾਡਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ

ਜਾਤੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ?

ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬਿਨਾਂ ਛੂਹੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲੀ ਇਰਾਦਾ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਲਈ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਸੀ। ਗੁੱਝੇ ਇਰਾਦੇ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 'ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵੱਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅੱਜ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ
ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਅਛੂਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਲਿਤ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆ ਸਕਣ। ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਅੰਦਰਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਰਗਾਂ (ਯਾਨੀ ਜਾਤੀਆਂ) ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਉੱਚ ਕਾਲੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਲਿਤ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਜਨਤਕ ਹੋਰਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇਕ ਤਰਜੀਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਦਲਿਤ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਯੋਗ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ ਮੰਨ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅੰਬੇਡਕਰ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਜੇ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਟੀਕਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਿਚ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਠੇ ਚ ਅੱਜ ਸੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਤੀ ਕਲੋਕ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਟੀ ਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਆਖਿਰਕਾਰ, ਇਹ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਛੋਕੇ ਹੋਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਾਨਤਾ ਉੱਪਰ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਐੱਸ ਸੀ ਅਤੇ ਐੱਸ ਟੀ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਲੀਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਉੱਪਰ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਬੇਦਖਲੀ ਤੋਂ ਜਿਵਾਦੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਗਾਨ ਨਾਲ ਨਾ ਐੱਸ ਸੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐੱਸ ਟੀ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਉੱਚ-ਇਕ ਮਾਪਦੰਡ ਸਾਬਕਾ ਅਛੂਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛਾਣ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਅੰਤਰ ਨਿਹਿਤ ਸ਼ਰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਾਜਬ ਸਬੂਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਭਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ) ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ,

ਨੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਤਰਜੀਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 1943 ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ 8.33 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ/ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਸਥਿਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਵੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਜੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਹੋਰਾਵੇਰੀ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਗਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ, ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆਡ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵੱਲ ਇਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਛੁਆਛੂਤ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਉਲਟ, ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐੱਸ ਸੀ ਵਾਂਗ ਐੱਸ ਟੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਯੁੱਧਨੀਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਕੀਤੀ—ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ।

ਜੇ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਟੀਕਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਿਚ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿਚ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਠੇ ਚ ਅੱਜ ਸੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਤੀ ਕਲੋਕ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਟੀ ਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਆਖਿਰਕਾਰ, ਇਹ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਛੋਕੇ ਹੋਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਾਨਤਾ ਉੱਪਰ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਐੱਸ ਸੀ ਅਤੇ ਐੱਸ ਟੀ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਲੀਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਉੱਪਰ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਬੇਦਖਲੀ ਤੋਂ ਜਿਵਾਦੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਗਾਨ ਨਾਲ ਨਾ ਐੱਸ ਸੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐੱਸ ਟੀ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਉੱਚ-ਇਕ ਮਾਪਦੰਡ ਸਾਬਕਾ ਅਛੂਤ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛਾਣ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਅੰਤਰ ਨਿਹਿਤ ਸ਼ਰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਾਜਬ ਸਬੂਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਭਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ) ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ,

ਨੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਤਰਜੀਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 1943 ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ 8.33 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ/ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਸਥਿਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਵੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਜੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਹੋਰਾਵੇਰੀ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਗਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ, ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆਡ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵੱਲ ਇਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਛੁਆਛੂਤ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਉਲਟ, ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐੱਸ ਸੀ ਵਾਂਗ ਐੱਸ ਟੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਯੁੱਧਨੀਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਕੀਤੀ—ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐੱਸ ਸੀ ਵਾਂਗ ਐੱਸ ਟੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਯੁੱਧਨੀਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਕੀਤੀ—ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐੱਸ ਸੀ ਵਾਂਗ ਐੱਸ ਟੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਯੁੱਧਨੀਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਕੀਤੀ—ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ।

ਨਿਆਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰਾਂ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਬਣਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ—ਉਹ ਖੇਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਬਣਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ—ਉਹ ਖੇਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਉੱਤਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਨਤਕ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫ਼ਤ, ਉੱਚ-ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਗਤਰੇ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਚੁਣੇ ਹਨ, ਜੋ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅੰਗਗਤਾ ਵਿੱਧਿਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਜਵਾਬੀ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਆਪਣੀ ਅੰਗਗਤਾ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਏਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਾਰ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅੰਗਗਤਾ ਵੱਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਠੇ ਚ ਜਾਤੀ ਅਧਾਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਉੱਪਰ ਪਾ ਦੇਣੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਠੇਲਤ ਧਾਰਨਾ ਉਲਟ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਾਰ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਚੁਣੇ ਹਨ, ਜੋ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਜੰਗ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅੰਗਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣ ਜਾਣੀ ਸੀ—ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਰੋਤ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅੰਗਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਟਾ ਦਾ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵਧੇਰੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਬੋਝ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਬਹੁਤ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਫ਼ੇਰੇ ਸਮਾਜ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਛਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਚ ਉਕਵਾਈ ਅਚਾਨਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਲਈ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਕਤਵਰ ਸਦ ਵਜੋਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਕ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਨੀਤੀ ਸੀ।

ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵਧੇਰੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਬੋਝ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਬਹੁਤ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਫ਼ੇਰੇ ਸਮਾਜ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਛਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਚ ਉਕਵਾਈ ਅਚਾਨਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਲਈ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਕਤਵਰ ਸਦ ਵਜੋਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਕ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਨੀਤੀ ਸੀ।

ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵਧੇਰੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸੂਚ

ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ 'ਹੋਊ ਪਰੇ' ਕਹਿ ਕੇ ਛੱਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਗਸਤ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਿਰਾ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਅੰਤ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸਾਲ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੱਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਉਹ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਮੁਫਤ ਜਾਂ ਮੁਫਤ ਵਰਗੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵਾਅਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਦੇ ਵਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਏਨਾ ਕੀਤਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਵਾਅਦੇ ਅਜੇ ਵੀ ਅਮਲ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਅਮਲ ਦੀ ਘੜੀ ਨੇੜੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਕਾਰਨ ਲੱਭ ਸਕਣੇ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਲੱਭੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢ ਸਕਣਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਹੁੱਦਾ ਆਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿਣੀ ਔਖੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਹੁੰ ਜਮਾ ਦੇਣ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਅੱਗੇ ਅਤਿਕੰ ਪੈਸੇ-ਧੰਨੇ ਦੀ ਤੰਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੱਧ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਵਾਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗਲ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਕੁਝ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਪੁਕਾਰ ਸਿੱਧ ਬਾਦਲ ਆਏ ਤਾਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਅਕਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆ ਕੇ ਸਭ ਕਮੀਆਂ-ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਲੀਹ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਉਹੀ ਰਾਗ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਭਵ ਕੇ ਕੁਝ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਰ ਚੜ੍ਹੇ-ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪਾਉਂਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕੱਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਅਦੇ ਨਵੇਂ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾ ਕੇ ਫਿਰ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਸੇ ਅੱਖ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੀਟ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਮੁੱਖ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਕਰਜ਼ੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕਾਗ਼ਜ਼ੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਲੁੱਟ ਮਚਾ ਰੱਖੀ ਕਿ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ

ਲਈ ਚਿਰਵਾਈ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਉ ਕੰਮ ਛੱਡ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁੱਦੇ ਵੱਧ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵੱਡੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋਰ ਮਿਲ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਏਨੀ ਪਕੜ ਵਾਲੀ ਸਮਝ ਲਈ ਕਿ ਸਭ ਲੋਕ-ਲਾਜ ਛੱਡ ਬੈਠੇ। ਫਿਰ ਜਿੰਦੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਏ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਓਦੋਂ ਇਹ ਵੱਡਾ ਝੋਲਾ ਸੀ ਕਿ ਆਗੂ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਪਿਸਕ ਜਾਣ ਦਾ ਅਮਲ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਭਲੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਰਾਜ-ਕਰਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਸਵਾ ਸੋ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸਦੀ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੀ ਪਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕ ਚੌਖਾ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਵੀ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਇਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਪੱਖ ਪਤਾ ਸੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਆਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਾਰਥਿਕ ਕੰਮ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪਿਛਲਿਆਂ ਦੇ ਵਕਤ ਵਾਲੇ ਮਾੜੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿੜਾ ਛੁੱਟਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਜਲਕੂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਓਦਾਂ ਗਿਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਹਾਕਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਲੋਕ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਗੱਲਦੇ। ਪਿਛਲੇ ਰਾਜ-ਕਰਤਿਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਲੁੱਟ ਮਚਾਈ ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕ ਅਵਾਜ਼ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਕੁਝ ਵਿਧਾਇਕ ਬਦਨਾਮੀ ਦੀਆਂ ਪੱਛਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਗੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁਫਰਦੀ, ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀਆਂ ਥਾਰੇ ਮੁੱਢੇ-ਮੁੱਢੇ ਆਮ ਲੋਕ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਲੁਟੇਰੀ ਯਾੜ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਹਿਣ ਅੱਗੇ ਡੱਕਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਡਟੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੇੜੇ ਜਿਹੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹਰ ਕੋਈ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਖੁਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਹੋ ਗੱਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਸ ਦੀ ਤੰਦ ਅਤੇ ਟੋਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਕੱਲੇ ਆਗੇ ਕਿਸੇ ਤੀ ਪਾਰ ਲੱਗਣ ਦੀ ਆਸ ਕਰਨੀ ਖੁਦ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁਸ਼ਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮ ਇਸ ਲਈ ਲਟਕੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਸਾ ਇਸ ਕੋਲ ਲੱਭ ਜੇਰਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੰਡ ਕੱਢ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਅਟਕਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਲਈ, ਦੋਬੇ ਤੱਕ ਕਿ ਪੁੱਛ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੇ ਬਕਾਏ ਲੋਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਗਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜੱਜਵੇਂ ਫੰਡ ਸਿੱਧੇ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਸੋਖਾ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅੱਖੀ ਮਿਆਦ ਏਸੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਢਾਈ ਸਾਲ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜਿੰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਰੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਜ਼ੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬੁੱਤਾ ਸਾਹਨ ਲਈ ਪੈਟ ਉੱਤੇ ਪੈਟੀ ਘੋਟ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਆਮ ਵਾਂਗ ਖਰਚੇ ਸੰਕੋਚ ਨਾਲ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਟਿਕਟ ਉੱਤੇ ਚੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧੀ ਦੀ ਨਕਲ ਵੀ ਪਿੱਠਣ ਨਾਲ ਤੇਕ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪਏ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਸੁਣੀਏ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਹੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜੜੀ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਕਿੱਤੂ ਕਰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ, ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੇਖਦੇ ਆਏ ਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਹਾਥੀ ਫੌਦ ਵਿੱਚ ਝਟਾਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਰਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਣ ਦੀ ਖਾਸ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕੇ ਲਾਏ, ਅਫਸਰ ਉਹ ਹੀ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲਾ ਤੰਤਰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪਤਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਭਰਤੀ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਹੀ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਨੌਕਰ-ਨੀਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸੂਬਤ ਵਜੋਂ ਪੱਖ ਬਾਰੇ ਵਕਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਜਿੰਦਾਂ ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਏਦਾਂ ਹੀ ਬਾਕੀ ਢਾਈ ਸਾਲ ਲੇਖ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਉਣੀ ਔਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚਿਰਾਂ ਦੇ ਪਟੇ ਵਿਗਾੜ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਕਰ ਸਕਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਪੱਖ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਹਿਣ ਰੱਕਿਆ ਨਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲਾਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕਮਯਾਬੀ ਇਹ ਦੱਸਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਅਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਐਨੀਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਟਾ ਕੇ ਸਮਾਂ ਠਕਰ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਛੁਪਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਹਰ ਡੇਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਸ਼ੇਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੋੜ ਮਗਰੋਂ ਓਢੇ ਕੇ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ

ਰੋਕਦੇ ਅਤੇ ਬਾਣਿਆਂ ਦਾ ਘਿਰਾਉ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ 'ਹੋਮ ਡਿਲਿਵਰੀ' ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਨੈੱਟਵਰਕ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਸਾਂ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਾੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਕੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਛੋਟੀਆਂ ਮੈਂਡਿਆਂ ਅਤੇ ਪੂੰਗ ਜਿਹੇ ਢੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਏਵੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਮਗਰੋਂਮੁੱਛਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਲਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਦੀ। ਏਦਾਂ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਇੱਕ ਪੰਦਾ ਮਾਈਨਿੰਗ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਚੱਲਦਾ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਏਦਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੀ। ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਏਵੇ ਵਿੱਚ ਗੜ੍ਹੇਕ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹਿੱਸਾ ਕੱਢਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਭਲਕੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਵਧ ਗਈ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਏ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਧਿਰ ਦੇ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਕੁਝ ਕੁ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੁਣਵੇਂ ਚੋਅਗੇਰਨਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਾਤ ਦੇ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੀ ਪੁਚਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢ-ਮੁੱਢ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਪਏ ਹਨ।

ਗੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਓਸੇ ਥਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅੱਖੀ ਮਿਆਦ ਲੰਘੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾਂ ਇਸ ਢਾਈ ਸਾਲ ਦੇ ਅਗੇ ਦੋਰਾਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜੇ ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਣੇਗਾ ਕੀ? ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਪੁੱਠ ਦੇਣ ਦਾ ਚਾਂਸ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਹਰਾ ਕੇ ਅਨਰਥ ਹੁੰਦਾ ਭੁਗਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਚੇਤਾ ਸਭ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਖੀ ਵੇਖਦੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਅੱਖੀ-ਪੱਖੋਂ ਹੁੰਦਾ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਬਾਰੇ ਵੀ 'ਹੋਊ ਪਰੇ' ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ। ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਦੋਰਾਨ ਲੋਕ ਭੀੜ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰੀ ਹੱਥਦੇ ਡਗਡੇ ਡੁੱਲਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਕੁਝ ਅਗੇਤਾ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੋਲਕਾਤਾ ਕਾਂਡ ਤੇ ਬਦਲਾਪੁਰ ਕਾਂਡ

ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ

ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੋਲੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਹੋਣ ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸਭ ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਦੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰੀ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਰੰਗ, ਕੱਦ-ਕਾਣ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਭ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਹਮਲਾ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਡਬਕਾ ਸੀ ਤੇ ਸੂਰਜ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੇ ਏਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਟਕ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਅਲੱਗ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਸੁਪਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੇ ਸੋਚੇ ਅਤੇ ਦੇਖੇ ਸਨ, ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਪੂਰੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਦਿਆ ਵਾਸਤੇ ਬਣਦਾ ਬਣਦਾ ਮੁੱਦੇਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਰਹੀਆਂ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੀ ਜਨਤਾ ਸਾਧੂ ਸੁੱਟੀ, ਮਹੰਤਾਂ ਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਲਈ ਏਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਤਾੜ ਲਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮੱਥੇ ਰਗੜਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦੀ ਉਭਰੀ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਬੇਮਤੀ ਕਰਕੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਹਪੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੁਰ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਕੇਸ ਅਲੱਗ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਸ ਵੀ ਅਲੱਗ ਹੋ ਜਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਦਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਿਪਤ ਹਨ।

ਸੁਲਾਖਏ ਸਵਾਲ

ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਗਲੀ

ਹੁੰਦੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹੋਰ ਕਾਂਡ ਨਾ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਖਰੀ ਕਾਂਡ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਥੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਨਾ ਹੋਏ ਹੋਣ ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਪਾਰਟੀ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਬਾਂਗ ਉੱਚੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਬਚੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਪਾਠਕ ਪਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਭੱਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਭੱਦੇ ਦੇਸ਼ ਫੌਜ, ਪੁਲਸ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਲੱਗ ਗੱਲ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਗਲਾ 'ਤੇ ਗਿਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਵਿੱਦਿਆ ਖੋਰਤ (ਸਕੂਲ-ਕਾਲਜ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਭਲਵਾਨ ਧੀਆਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੱਢੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਲਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਐਡ ਆਈ ਆਰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੀਆਂ। ਐਡ ਆਈ ਆਰ ਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਸਮ 'ਚ ਆਮ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਆਪਣੇ ਦੁਖੜੇ ਕਿੱਦੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪਾਸ ਸੁਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਦਲੀ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲੀ ਕਿਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕਰਦੀ ਸੀ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੀ ਪੀਐਮ ਰਫਤਾਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣ ਪਾਵੇ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਪਲ-ਪਲ ਬਦਲਦੇ ਬਿਆਨ। ਪਹਿਲਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਵਾਰਦਾਦ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਹਿਕਮੇ ਟਰੇਨੀ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਕੀ ਮਿਸ਼ਰ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਘਰਦਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਲ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਲਦੀ ਇਸ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਮਕਾਰ ਕਰੋ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਕਾਲ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ? ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਪਾਪ ਛੁਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕਾਲਾਂ ਕਾਲਾ ਹੈ।

ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਂਡ ਬਦਲੇ ਬੈਠੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਡਿਸਪਲਿਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬੀ ਜੇ ਪੀ ਦਾ ਬੇਲੋੜਾ ਸੰਘ-ਪਾਠਕ ਰੋਲਾ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਮੰਗ ਕੇ ਕਿਉਂ ਫੜੂਲ ਦੀ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਅਫਵਾ-ਤਫਰੀ ਮਚਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇਸ-ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੀ ਜੇ ਪੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਾ ਨੇ ਫੌਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਨਕੁਆਰੀ ਲਈ ਸਿੱਟ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਹਫਤੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਗ੍ਰਿਹਿਣ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਇਨਕੁਆਰੀ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੂੰ ਕੇਸ ਸੋਫਟ ਦਾ ਬਚਨ ਦਿੱਤਾ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਅਸਤੀਫਾ ਕਿਸ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ? ਕੀ ਯੂ ਪੀ ਕਾਂਡ 'ਚ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਬਦਲਾਪੁਰ ਕਾਂਡ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਮਣੀਪੁਰ ਕਾਂਡ ਕਰਕੇ ਭਾਜਪਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ? ਯੂ ਪੀ 'ਚ ਤਾਂ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲਾਪੁਰ ਕਾਂਡ ਬੱਚੀਆਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨਾਲ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਲਖੀਨਿਕ ਉਡਾਰੀ

ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਪੰਨੀ

ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਪੁੱਤਰ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਅਵਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਲਾਂ ਖੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖ, ਪਾਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਾ ਲੱਗਿਆ। 2022 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸੀ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਵਧੀਆ ਕੇਅਰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ-ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਅਵਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਿਲ ਖੁੱਬ ਚਿਰਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਪੂਰਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦਾ ਭਾਰ, ਕਰਕਾ, ਇਤਿਹਾਸ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਗੇ।

ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ (ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਘੱਟ ਕਿਸੇ 'ਚ ਵਧ) ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਤਾ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਵੱਖ ਰੋਲਾ ਹੈ। ਵਿਹਮ-ਭਰਮ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਇਸ਼ਾਨਾ ਨੂੰ ਆਮ ਹੀ ਘੱਟ ਲੋਕ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਜ਼ਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਰਿਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚੋਲਿਆ ਤੱਕ ਇਹ ਗੱਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਭ ਅੰਗ ਦਾ ਹਿਰਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਬਿਮਾਰੀ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਡਰਿਆ, ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਤੱਕ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੱਕ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਰਜਨਾਂ ਪਾਠਕੀ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਡਰਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ

ਤਾਣ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਅਗਰ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਡਰਿਆ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੋਲੇ-ਬਾਲਕੇ ਕਿੱਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਡਰਿਆ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਮੌਕੇ-ਮੌਕੇ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਚੈਕਿੰਗ

ਪਾਠਕੋਂ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਸ਼ੇਕ ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਦੇ, ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਅਰਧ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਨ ਦੇ, ਬਾਵਜੂਦ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੰਦਰ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੁੱਤਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਡਰਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਕੂਮਰਾਨ ਵਨਾਸ ਮੇਮੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਸ਼ਬਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਮਰਨ ਤ

ਆਲਮ ਐਵਾਰਡ ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨੂੰ

ਜਲੰਧਰ—ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਰਚਨਾ ਮੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ 22 ਵੇਂ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ ਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 24ਵਾਂ ਅਤੇ 25ਵਾਂ ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਹੰਸ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਬੈਠੇ। ਮੱਚ ਸੰਚਾਲਨ ਮੱਚ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮੁਖੰਦ ਮਾਨ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਮੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ ਨੇ ਮੱਚ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ ਨੇ ਆਲਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਆਲਮ ਦੀ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੱਥ ਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਉਥਾਰੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਆਲਮ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਦਿ ਧਰਮ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਅੰਧੇਰ ਚੌਤਰਨਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾ-ਨਾਲ ਤੁਰਦਿਆਂ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਸ ਪਾਉਣਾ ਲੋਕ-ਪੰਖੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ ਬਾਰੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਨੱਥੇ ਨੁਕਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਜੱਜ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਕਵਿਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਗੁਰਦਿਅਾਲ ਦਿਆਲ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਮਪੁਰੀ ਦਾ ਭਗਵੰਤ ਰਸੂਲਪੁਰੀ ਨੇ ਮੱਚ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਨੇ 'ਆਲਮ ਐਵਾਰਡ' ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ।

ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਧੇਰ ਚੌਤਰਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਤਲੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਡੂੰਘਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂ ਦਾਇਆ ਸਿੰਘ ਆਰਿਫ਼ ਤੇ ਸੰਤ ਵਜ਼ੀਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਪਾਏ ਖੱਪਿਆ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਲਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਣਗਿੱਲਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਮੱਚ 'ਰਾਜਨੀਤ' ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਸੂਦਕ' ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ 'ਚ ਮੱਚ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਾਰਕਾ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਭਰਵੀਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਥੀਥੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ' ਉੱਤੇ ਲੰਮਾ ਲੋਕਚਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰੀ

ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਚੁਥਾਈ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਹਦੇ ਵਿੱਚ 295 ਆਰਟੀਕਲ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ 250 ਆਰਟੀਕਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਚਨਾਕਾਰ ਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਿਹਾ। ਡਾ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਹੰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਭਾਸ਼ਣ ਕਹਿ ਕੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਖੜੇ

—ਰਾਜੇਸ਼ ਥਾਪਾ

ਸਮਕਾਲ

ਮਿੰਨੀ: ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ, 2024

ਮਿੰਨੀ-143 ਅੰਕ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਛਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਦੀਪਤੀ ਨੇ 'ਲੋਕ, ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ' ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਚੀਨੀ ਕੁਝ ਮੱਚੇ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਏਲਨ ਸਨਗਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਮਿਆਰੀ ਹਨ। ਮਹਿਮਾਨ ਰਚਨਾਕਾਰ ਡਾ. ਚੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਛੱਡਲਾਨੀ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੁਲਗੀਆਂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਿਮ ਲਹਿਰ, ਅਨੀਤਾ ਮੰਡਾ, ਸੁਨੀਲ ਸਕਸ਼ੀ, ਚਿੱਤਰੰਜਨ ਗੋਪ ਲਕਾਰੀ, ਅਸ਼ਰਫ਼ ਵਜ਼ਾਹਤ, ਦੀਪਾਲੀ ਨਾਰੂਰ, ਭਾਰਤੀ ਕੁਮਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨ ਲੋਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਬਿਕਰਮ ਨਰ ਦੀਆਂ 7 ਕਹਾਣੀਆਂ ਲੋਕ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਪੀਨ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਪੀਆ, ਕੋਲਾਸ਼ ਨਾਰੂਰ, ਤਰਸੇਮ ਬਸਰ, ਸੀਮਾ ਵਰਮਾ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅੰਬਾਲਵੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੋਹਟਬੰਦੀ, ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਰਾੜ, ਗੁਰਪੀਤ ਕੌਰ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਨਗੜ, ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਲਵਣੀ, ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਰਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਪਟਿਆਲਵੀ, ਹਰਪੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਸ਼ਲ, ਹਰਭਜਨ ਖੇਮਕਰਨੀ, ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਮਕਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਾਤਰਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੀਆਂ ਕਲਾਮਾਂ ਅਪੀਨ ਸੋਦੀਪ ਰਾਣਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਅਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਸੁਕਰਾਤ ਦੀ ਪੈਸ਼ੀ' ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਕੁਲਗੀਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਸੱਪ' ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰੋਟਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਸ਼ਲ ਦਾ 'ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ-ਵਿਧੀ' ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਲੇਖ ਹੈ।

ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਸਭ: 64 ਅਤੇ ਮੁੱਲ: 40 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਪਤਾ ਹੈ: 46- ਇੰਦਰਪਾਲ ਕਾਲੋਨੀ, ਬਰੋਟਾ, ਮਾਨਸਾ-151501 ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ: ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਕੁਲਗੀਆਂ (95018-77033), ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਸ਼ਲ (94176-36255)

ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ : ਅਗਸਤ, 2024

ਪੁਨਮ ਨੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਨਰ ਨਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦੀ 'ਪੁੱਛ ਤੇ ਠਾਠੀ' ਕਹਾਣੀ ਛਪੀ ਹੈ। 'ਰੱਜ ਇਥੇ ਦੀ ਹੁੰਦਾ ਐ' ਕੁਝੋਰ ਅਹਿਦ ਦੀ ਵਧੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਆਰ. ਐਸ. ਰਾਜਨ 'ਪੁਲ ਤੇ ਉਹ' ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਹੈ। ਡਾ. ਰਿਚਰਡ ਮਿਲਰ ਦਾ ਪੀਸ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਸੁਭਾਸ਼ ਭਾਸਕਰ ਤੇ ਆਤਮਜੀਤ ਦਾ ਪੁਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਭੀਚੇ ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਕੋਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਖਤਰਾ' ਸਵੈ ਕਥਨ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਸਭ: 50 ਅਤੇ ਮੁੱਲ: 50 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਪਤਾ ਹੈ: ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ: ਪੁਨਮ ਸਿੰਘ (73476-42206)

ਰੰਘਰੇਟਾ ਸੰਸਾਰ

ਰੰਘਰੇਟਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਹ ਨਵਾਂ ਅੰਕ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜਕੀ ਨੇ 'ਮੰਜੂਬੀ ਸਿੱਖ ਤੇ ਵਾਲੀਗੀ ਪੱਠੀ ਰਾਜਨੀਤੀ' ਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਪਰਚਾ ਰੰਘਰੇਟਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਜਯਤਾ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਥਾ' ਦੀ ਪੁਸ਼ਟ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਛਪੀ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਡੋਰੀ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਲਵੀਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਡਾ. ਰਾਮ ਮੂਰਤੀ, ਮੋਟੀ ਮਾਨ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਸਭ: 28 ਅਤੇ ਮੁੱਲ: 50 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਪਤਾ ਹੈ: ਸੰਪਾਦਕ 'ਰੰਘਰੇਟਾ ਸੰਸਾਰ', ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ. ਪੱਡੋਰੀ ਖਾਸ, ਨਕੋਦ, ਜਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ-144040 ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ (98152-44571)

ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸ : ਨਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ

ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਅੰਕ 38 ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ, 2024 ਅੰਕ ਨਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਵਜੋਂ ਛਪ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾਧਾਰਾ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਬਾਰੇ ਅਨੁਭਵ, ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ, ਵਰਗ ਅਤੇ ਤੁਰਬੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਨ। ਇਹ ਪਰਵਾਸੀ ਨਾਰੀ ਕਾਵਿ ਆਪਣੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਦੇ ਅਨੰਕਾਂ ਮਸਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਗੁਕ ਪੱਖ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਇਹ ਸੁਖਮਾਲੀ ਕਾਵਿ ਕਿਨਾਂ ਕੁ ਖਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਕਰਨਗੇ।"

ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਹਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੋਹੀ ਦਾ 'ਜੋਫ਼ੀਆ' ਤੇ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਅਮਰ ਜਿਉਰੀ, ਸੋਨੀਆ ਪਾਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਦਿੱਲੋਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਕਿੱਟੀ ਬੱਲ, ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ ਸੰਘਾ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਕੌਰ ਦੋਸਾਂਝ, ਗਗਨ ਬਰਾੜ, ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਬੈਸ, ਦਲਵੀਰ ਕੌਰ, ਦਵਿੰਦਰ ਚੰਦਨ, ਨੁਜ਼ਹਤ ਅੰਬਾਸ, ਭਿੰਦਰ ਜਲਾਲਾਬਾਦੀ, ਮਨਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਨੀ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਪੰਡਾ, ਰੂਪ ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਰੁਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੰਡੀ, ਅਮਨ ਸੀ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਕੌਰ ਬਰਾੜ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿਮਰਨ, ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਪੰਚੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ, ਸੋਨੀਆ ਮਨਜਿੰਦਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੋਲੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਨਰ, ਸੁੰਦਰਪਾਲ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ, ਹਰਕੀਰਤ ਕੌਰ ਚਹਿਲ, ਹਰਸ਼ਮਨ ਕੌਰ, ਹਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੋਹੀ, ਗੁਰਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਗਰਵਾਲ, ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਬਿੰਦ, ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੰਘਵਾ, ਜਸਬੀਰ ਮਾਨ, ਜੰਗੀ ਜਗਵੰਤ ਕੌਰ, ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੋਹਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਬਾਂਸਲ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੈਦ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਚਾਹਲ, ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦਿਦਿਲ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਗੰਗੀ, ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੋਂ, ਬਮਲਜੀਤ ਮਾਨ, ਬਿੰਦ ਮਨਾੜ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਕੰਗ, ਰਮਿੰਦਰ ਰੰਮੀ, ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਰੂਪੀ, ਲਵੀਨ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਅੰਜੂਜੀ ਪੰਜਾਬਵਤ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੀਰ ਸਾਂਝ, ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਰਾਣਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਚੰਦ, ਗੁਰਪੀਤ ਗੋਚੂ, ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜੀਤ ਸੁਰਜੀਤ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਿੰਠੂ, ਨੀਲੂ ਜਰਮਨੀ, ਭਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਲਾਂਬਾੜ, ਅਮਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿਦਕ, ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਘੂ, ਹਰਕੀ ਵਿਰਕ, ਕੁਲਜੀਤ ਗ਼ਜ਼ਲ, ਮਨਦੀਪ ਚੌਭੱਸਾ, ਮਧੂ ਤਨਹਾ, ਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਰੰਘਵਾ, ਰੁਬਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਿਆਲਾ, ਰਮਾ ਸੇਖੋਂ, ਅਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਬਰਮਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੋਕਰਮੈਂਟ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਖੀ, ਹਰਪੀਤ ਕੌਰ ਰੂਪ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਯਾਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ, ਰਾਣੀ ਨਗਿੰਦਰ, ਪਵਿੰਤਰ ਕੌਰ ਮਾਟੀ, ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਅਨ ਵਿਰਕ, ਸ਼ੈਲੀ ਭੰਗ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਰੀਆਂ ਅੰਤਰਮੁੱਖੀ ਆਪਣੇ ਅਹਿਸਾਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਨਾਰੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾ ਲੇਖ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਸਭ: 144 ਅਤੇ ਮੁੱਲ: ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਪਤਾ ਹੈ: parvasgn@gmail.com ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ: ਡਾ. ਸ. ਪ. ਸਿੰਘ, ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਕੌਰ (87290-80250), ਪ੍ਰ. ਬਰਨਜੀਤ ਕੌਰ (95010-27522)

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਖੇ 28ਵੇਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਪੁੱਜੇ

ਸਰੀ (ਕੈਨੇਡਾ) ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੂਰ ਅੰਦੋਲੀ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਯਥਿਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ, ਹੋਰਲਡ ਪ੍ਰਿਥਿਤ, ਲਾਰਾ ਜੈਮਸੀਨ ਤੇ ਨਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮੋਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਸਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ 28ਵੇਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ, ਅੰਮ ਪੀ ਸ਼ੁੱਧ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬੀ ਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਤੇ ਕੈਬਿਨਟ ਮੰਤਰੀ ਪੁੱਜੇ। ਪ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੋਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਬਿੰਦ ਨੇ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਵਿਰਾਸਤ ਅਕਾਡਮੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਤੇ ਕਿਰਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੋਰਵਾਲ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਦੁਰਅੰਦੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਸ਼ ਪੂਜਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੁੱਖੀ ਤੇ ਪਗਰਟ ਖਾਂ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਹੋਰ ਗਾਇਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਮੋਦਾ ਸਿੰਘ ਲੋਪਕੇ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਕਾਰਡ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

'ਅਕਬੁ ਨ ਕਬਨਾ ਜਾਈ' 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਗੋਸ਼ਟੀ

ਬਰਨਾਲਾ—ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਬਰਨਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (ਲੜਕੇ) ਵਿਖੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡਿਹੜਕ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅਕਬੁ ਨ ਕਬਨਾ ਜਾਈ' ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ-ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਸਭਾ ਦੇ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬੋਭਿਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤਿਲਕ, ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡਿਹੜਕ, ਕੰਵਰਜੀਤ ਭੱਠਲ ਸੰਪਾਦਕ ਕਲਾਕਾਰ, ਕਵੀ ਸਿੰਦਰਪਾਲ ਭੱਠਲ, ਡਾਕਟਰ ਹਰਿਗੁਣਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਦਰਪਾਲ ਭੱਠਲ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡਿਹੜਕ ਦੀਆਂ ਸਮੀਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵੇਨਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਤਾਲੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਉੱਪਰ ਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ 'ਸ਼ਬਦ ਗੀਵਿਉ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਅਕਬੁ ਨ ਕਬਨਾ ਜਾਈ ਦਾ ਕਲਾਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਪੱਧਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਕੇ ਦਾ ਖੇਤਰ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਇੱਕ ਸਤਰੀ ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪੁਸਤਕ ਗੀਵਿਉਕਾਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੱਧਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾਕਟਰ ਬੁਧਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੀਵਿਉ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਈ ਦੋਸਤ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸੰਧੂਰ ਸਿੰਘ ਟੋਲੋਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਸ਼ਟੀ ਦਾ ਅਰਥ ਕੇਵਲ ਨੁਕਸ ਵੱਖਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਰਥਿਕ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾਕਟਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਮੁਸਾਫ਼ਰ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤਿਲਕ, ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਭੱਠਲ ਤੇ ਜਗਤਾਰ ਜਜ਼ੀਰਾ ਆਦਿ ਨੇ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ

ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉੱਠੇ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡਿਹੜਕ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਹੋਂਦ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਖੁਬਸੂਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡਿਹੜਕ ਅਤੇ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਵੀਆਂ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਹਿਰੀ, ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਕਰਮਜੀਤ ਭੱਠਲ, ਚਰਨੀ ਬੋਇਲ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮਾਝੀ, ਮਿੱਠੂ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਪ-ਆਪਣੇ ਕਲਾਮ ਪੱਥ ਕੀਤੇ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮੱਚ ਸੰਚਾਲਨ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤਿਲਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਿੰਦਰਪਾਲ ਭੱਠਲ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਇੱਛਾ ਹੈ ਉਸਾਰੂ ਚਰਚਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਵੇਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਆਗੂ-ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਿੰ. ਹਰੀਸ਼ ਬਾਂਸਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬਿਜ ਲਾਲ ਪਨੌਲਾ, ਅੰਤਰਜੀਤ ਭੱਠਲ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘੂ, ਕਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਰੀ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲਵਾਂ, ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿਲਾਵਾਲ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਾਏਸਰ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦਤ ਨਾਵਲ 'ਭੀੜ' ਰਿਲੀਜ਼

ਬਰਨਾਲਾ—ਸਾਹਿਤ ਚਰਚਾ ਮੱਚ ਬਰਨਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਪੱਖੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਨਾਵਲ 'ਭੀੜ' ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ ਦੇ ਨਿਦਾਸ ਸਥਾਨ ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਰਸਮ ਡਾ. ਕਰਾਂਤੀ ਪਾਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਆਏ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਚੇਲਿੰਜ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਹੋਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਰਾਠੀ ਲੇਖਕ ਸ਼ਰਣ ਕੁਮਾਰ ਲਿੰਬਾਲੇ ਦਾ ਤੀਜਾ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਸਮਾਗਮ ਅੱਜ

ਭਗਤਾ—ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ, ਨੇੜੇ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਭਗਤਾ ਵਿਖੇ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9.30 ਵਜੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਬੜ ਦੇ ਮੌਥਰ ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ

'ਪਰ ਪਾਰ ਦੀ ਗੱਲ' ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਚਰਚਾ

ਮਾਨਸਾ/ਬੁਢਲਾਡਾ— ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਮੱਚ ਰਜਿ. ਮਾਨਸਾ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਗੁਲਜਾਰ ਡੋਗਰਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪਰ ਪਾਰ ਦੀ ਗੱਲ' 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਲਜਾਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਨੇੜਿੱਛੇ ਜੁੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਪਰ ਪਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਮੱਚ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਨੀ ਵਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਲਜਾਰ ਡੋਗਰਾ ਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨਵਾਂ ਕਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ। ਮੱਚ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਮੋਲੀ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਰਤੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਲਜਾਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ

ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਭਗਵੰਤ ਰਸੂਲਪੁਰੀ ਕਰਨਗੇ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਹੋਣਗੇ। ਕਲੇਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਸਪਾਲ ਮਾਨਖੇੜਾ ਅਤੇ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਾਹਿਤਕ ਮੱਚ ਭਗਤਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਆਂਢੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ।

'ਹੱਸਦਿਆਂ ਰਾਤ ਲੰਘੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਵੇਰ ਦਾ'

ਗਲੋਨਵੁੱਡ (ਸਿਡਨੀ) ਇੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਸਿਕ ਸਾਹਿਤਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤੌਰ-ਵੇਰੇ ਉਪਰੰਤ ਵਾਪਸ ਪੁੱਜੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਿੰਠ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਕੀਤੀ। ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਵਾਈ। 'ਰੱਬਾ ਰੱਬਾ ਮੀਰ ਵਾਸਾ, ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਅਕਲ ਦੇ ਦਾਣੇ ਪਾ' ਮਾਸਟਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਹਵੇਲੀਆਣਾ ਅਤੇ 'ਉ ਪਰਤੀ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਹਵਾ ਬੰਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਈ ਗੰਦੇ ਕਰਤ' ਜੰਗਿਰਕ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲ ਉਪਰ ਵੀ ਦਮਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਛੁੱਟੀ ਕੱਟਣ ਆਏ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਅ ਚਾ ਨ ਕ ਪਲਟਣ (ਫੌਜ) ਪਰਤਣ ਦੀ ਆਉਣੀ ਤਾਰ (ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ) ਨਾਲ ਪੱਚੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਵੇਦਨਾ, ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਹ ਦੀ ਦੁਇੱਠੀ, ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਪੱਸ ਦੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਨਾਲ ਵਾਦ ਦੇ ਪਿਆਰ, ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ, ਨੀਦ ਸਮੇਂ ਘੁਰਾਇਆਂ 'ਤੇ ਕਟਾਖਸ਼, ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੋਰ ਤੇ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਹੋਰ' (ਚਲਦੀਆਂ ਗੁਪਤ ਛੁਗੀਆਂ) ਅਤੇ ਕੁੜੀ ਜਮਣ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁੱਭ ਸਮਝਣ ਦੀ ਤਾਸਦੀ ਆਦਿ ਵਿਘਿਆਂ ਨੂੰ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਫੋਟੋ

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਘਰ ਤੋਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਗੁੱਜਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਡੇਰਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਗੋਰੇ ਗੁੱਜਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਕੁ ਗਣ ਦਾ ਬੇਟਾ, ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਲਾਦੇ ਹੋਏ ਘੱਡਾ ਰੋਗੇ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਵਕਤ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁੱਜਰ ਆਪ ਦੂਜੀ ਸਾਇਡ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਕੇ ਘੱਡੇ ਦੀ ਲਗਮ ਛੱਡੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਕਦਾ ਹੋਇਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਲਗਮ ਛੱਡਣ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਜਿਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।

ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੁਝ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਸੋਚ ਲੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਪੈਸਟ ਕਰਕੇ ਫੂਮ-ਫੂਮ ਮਾਰਾਈ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਗੁੱਜਰ ਦਾ ਰੋਗਾ ਡਰਾਕ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪੱਸਦੇ ਹੋਏ ਝੱਟ ਮੌਨ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਕੈਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਕੂਲ ਬੈਗ ਉਤਾਰ ਆਪਣੀ ਮੋਟਰਸਾਇਕਲ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਲਗਮ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁੱਜਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਘੱਡੇ ਨੂੰ ਨਕਲੋਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਲਿਆ, ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਸਹੀ ਜਿਹਾ ਫੋਕਸ ਸੌਟ ਕਰਕੇ ਵੱਟ ਕਲਿੱਕ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕੀਤੀ ਵੱਟ ਦੀ ਖੁਆਲਣੀ ਵਰਗਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੋਬਾਇਲ ਸਕਰੀਨ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜੇ ਗੁੱਜਰ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਕੇ ਅੱਧੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕੌਣੀ ਪਈ, ਮੈਂ ਅੱਕਲ ਮੋਰੀ ਵੀ ਵੱਟੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਉਸ ਵਾਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਘੁਮਾਇਆ ਤਾਂ ਦੋਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਮੋਟਰਸਾਇਕਲ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਖੋਪ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਡੇ ਵਾਲਾ ਸਕੂਲ ਬੈਗ ਪਾਈ, ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਖਿਲਾਰੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤ

“ਜੂਲੀ ਇਹ ਮੈਂ ਕੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ? ਤੇਰੀ ਅੱਜ ਦੀ ਪਰਵਾਰਮੈਂਸ ਐਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾੜੀ ਰਹੀ। ਬਾਬੂ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਕੀਤਾ ਕੇ ਕਸਟਮਰ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਤੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ।” ਖੋਦੇ ਦੇ ਦਲਾਲ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ‘ਤੇ ਰੋਸ ਜਤਾਇਆ।

“ਘਰ ਬੇਟੀ ਬਿਮਾਰ ਹੈ, ਅੱਜ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਪਿਆਨ ਉਸ ਵਾਲ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।” ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਾਂਗ ਜੂਲੀ ਨੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ।

“ਇਹ ਘਰ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕੌਮ ‘ਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ?” ਦਲਾਲ ਸਖਤ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਚੀਕਿਆ।

“ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜੀ ਲੱਗ ਹੈ, ਪਿਆਨ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ।” ਜੂਲੀ ਦੇਖਾ ਹੀ ਬੋਲ ਪਈ।

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਸਟਮਰ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ, ਡਿਕਸਰ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਕੁਝ ਪਲ ਸਕੂਲ ਪਾਉਣ ਇੱਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਰੋਟੇ ਘੇਟੇ ਸੁਣਨ।”

“ਜੂਲੀ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।” ਬਾਬੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ, “ਇਹ ਕੀ ਝੁਝੀ ਝੋਝੀ ਅੱਗ, ਠੰਢਾ ਗੱਸਤ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਮਾਰਿਆ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀ ਕਸਟਮਰ ਸਾਡੇ

ਸੋਮਾ ਕਲਸੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਵੇਂ ਪੌਚ ਦਾ ਉਹ ਲੇਖਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਘੱਟ, ਪਰ ਚੰਗਾ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪਾਠਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰਲੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦਾ ਚਿਤਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। - ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਕੁਲਰੀਆਂ

ਸੋਮਾ ਕਲਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹੇਗਾ? ” ਦਲਾਲ ਨੇ ਚਿੱਤਾ ਪੁਗਾਣਾਈ।

ਜੂਲੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਭਭਕਿਆ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਨੀਰ ਦੀ ਨਦੀ ਹੇਠ ਝੁਝ ਗਿਆ।

ਜੂਲੀ ਭੜ ਨਾ ਬੋਲੀ, ਨਿਸ਼ਚਯ ਬਿਨਾਂ ਪਲਕਾਂ ਖਪਕੇ ਬੁੱਤ ਬਣੀ ਖੜੀ ਰਹੀ।

ਅਖੀਰ ਦਲਾਲ ਦਾ ਵੈਲਣ ਵਰਗਾ ਬੋਲ ਗੁੱਜਿਆ, “ਹੇਟਲ ਅਤੇ ਦਲਾਲੀ ਦੇ ਰੋਟ ਤਾਂ ਫਿਕਸ ਹਨ, ਪਰ ਕਸਟਮਰ ਨੂੰ ਸੈਟੀਸਫਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਚਿੰਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰਫਿਰ ਉਸਤਾਦਾਂ ਵਾਲਾ ਇੰਜ਼-ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਬੱਡੀ ਟੂਨਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਦ ਨੌਕਰ ਨੇ ਕੌਣੀ ਦਾ ਮੋਨ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰ ਮੇਰੇ ਕੋਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਮੈਂ ਇਕਦਮ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕਬੱਡੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਘੁੰਮ ਗਈ।

ਸਿਕੰਦਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਲਾਜਵਾਬ ਰੋਡਰ ਸੀ, ਕਮਾਲ ਦਾ ਡਰਾਡੀਲਾ, ਸਾਡੀ ਸਕੂਲ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦਾ ‘ਇੰਸਟਰ’। ਸਟੇਟਰ ਨੂੰ ਟੱਚ ਕਰਦੇ ਤੇ ਹਵਾ ‘ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਕਈ-ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਟੇਪਰ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਦੀ ਛਾਲ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਅਜ਼ਮਾਏ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ।

ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ

ਮਾਹਿਰ ਕੱਚਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਕਬੱਡੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਅਕੈਡਮੀ ਜੁਆਇਨ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਡਾਈਟ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨਾ ਚੱਕੇ ਗਏ ਭਾਵੇਂ ਗਲਾਤ ਨੂੰ ਸਿਕੰਦਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਹੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜਗਿਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਕਬੀਲਾਵਾਂ ਹੋ ਕੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਉੱਤੇ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਮੈਥੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।”

ਅੱਜ ਉਹਦੀ ਦਾਗੜੀ ਵਿਚਲੇ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ ਦੇਖ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਟਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਗਾਇਬ ਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿੰਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਮਿਲੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਜ਼ਕ ਦੇਖ ਮੈਂ ਹੱਥ ਹੀ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਿੱਧਰ ਰਾਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਅੱਜ?”

“ਨਹੀਂ ਵੀਰ ਰਾਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ, ਤੇਰੇ ਹੀ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਹੈ।” ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਰਲਾ ਜਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਾਏ ਹੋਏ ਹੱਥ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਟਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਹਾਂ ਹਾਂ ਚੱਲ ਯਾਰ।”

“ਯਾਰ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਣ ਕਬੱਡੀ ਅਕੈਡਮੀ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਖਰਚਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਭਲਾ, ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਰਹੀ ਗਈ ਬਹੁਤ ਬਾਈ, ਕਿਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਜਿਹੀ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਯਾਰ।” ਉਹ ਇੱਕੋ ਸਾਹੇ ਬੋਲਦਾ ਗਿਆ।

“ਤੇਰੇ ਕੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਹੁਣ? ” ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਵੇ ਦੇਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਆਪਾਂ ਤੇਰੇ ਭਤੀਜ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਉੱਥੇ, ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਨਿਕਲਿਆ ਉਹ, ਦੋਖੀ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਪਿਛਾ ਦਾ ਨਾਂਅ ਚਮਕਾਉਂਦਾ।” ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਰੁਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਯਾਰ ਆਪਾਂ ਉਹਨੂੰ ਅਕੈਡਮੀ ਜ਼ਰੂਰ ਭੇਜਣਾ, ਪੈਸੇ ਮੈਂ ਆਪੇ ਕਰਨੂੰ ਹੱਲ।”

ਉਹ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੈਥੋਂ ਪਾਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ

ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੇ, ਉਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਜ਼ਰੂਰ ਅਕੈਡਮੀ ਜੁਆਇਨ ਕਰੇਗਾ, ਫਿਰ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖੋਡਣ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

“ਚੰਗਾ ਫਿਰ ਮੈਂ ਚੱਲਦਾ।”

ਐਨਾ ਆਪ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੁੰਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਦੇ ਸਕੂਲ ਟਾਈਮ ਮੇਚ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਨ ਗੇਟ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰੋਡਰ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਬੱਡੀ’ ਵਾਲਾ ਮੇਚ ਖੋਡਣ ਲਈ ਫਿਰ ਵਾਰਾਘਾਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਟੁਕੜੇ

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਟੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਵੀ ਫੋਸਬੁੱਕ ਆਈ ਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ। ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਿੱਛ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੋਚੀਆਂ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਨੇਬਰ ਵੀ ਲੈ ਲਏ, ਘਰ-ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਸੁੱਖਸਾਧ ਵੀ ਪੁੱਛੀ ਦੱਸੀ। ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੁਨੀਆ ਜਾਣੀ ਇੱਕ ਪਿੱਛ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਫੋਸਬੁੱਕ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਬਰਬਰ ਸੋਲੀਕੁੰਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਪ ਵੀ ਨਿੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਪਿਆਰੀ ਸੀ, ਓਨਾ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਬੱਚਾ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਚਾਅ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਭਰ ਆਇਆ, ਲਾਈਕ ਕੁਮੈਂਟ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਅਚਾਨਕ... ਪਿੱਛ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੁੱਛੀਆਂ ਹੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਉੱਪਰ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਹੱਥ, ਵਾਪੀਕੀ, ਅਣਖ, ਹੋਕਾਰ... ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ-ਕੀ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛ ਵਾਲੇ ਦੋਹਾਂ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੁਣ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਵਾਰ ਐਸਾ ਖਿਲਰਿਆ ਕਿ ਮੁੜ ਇਕੱਠਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਬਿਗਾਨੇ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਉਂਦੇ ਗਏ, ਅਸੀਂ ਉਵੇਂ-ਉਵੇਂ

ਹੋਰ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ।

ਸਾਡੀ ਸ਼ਰੀਕਬਾਜ਼ੀ, ਸਗੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਈ ਹੈ। ਚਾਚੀ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਕਿ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਉੱਛਲਦਾ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਉੱਛਲ ਵੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ।

ਕੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਚਿਹੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਾਲਾ ਉੱਛਲ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਇਸ ਉੱਛਲ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ? ਦੋਨੋਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀਰੋ ਅਤੇ ਭਾਈਆਂ ਹੁਣ ਖਰਚ ਦੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਹੋਕਾ ਜਿਹਾ ਭਰ ਕੇ ਲਾਈਕ, ਕੁਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਆਪਸਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਬਰਬਰੇ ਵਾਲੀ ਫੋਟੋ ਫੋਨ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ।

ਕਿਰਦੀ ਰੋਤ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ ਯੂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੁਰਸੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਮਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਅਟੋਕ ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦੇ ਹੀ ਮਹਾਂਨਗਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ ਸਭ ਕੰਮਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰ ਪਰਤ ਆਇਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰੀ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਖਰ ਅਤੇ ਸੀਹਤ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਗੁਬਾਰ ਵਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਵਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ 'ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ' ਸ਼ਬਦ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰੋਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਬਰ ਉੱਤੇ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੂਸਰੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਹਾਰ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਫਿਰ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਉਂ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਦੋਰ ਨਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਆਇਆ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਬਣਨ ਵੱਲ ਜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ੱਕਾਵਾਦੀ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪਾਸਾਰ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੰਦਰ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ, ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅੰਤਰਮੁਖਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦੀ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ' ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸੰਕਲਪ/ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਧਾਰਨ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਧੇਰੇ ਚਿੱਕਰ/ ਨੇਤਾ/ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਵੀ ਹਰ ਦਮਨਕਾਰੀ ਜਾਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹਕੂਮਤ ਬਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਸੋਚਿਆਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਤੋਂ, ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਸੱਤਾ ਮਜ਼ਦੂਰ-ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇ ਬਲ ਦਬਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਦੋਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਸੱਤਾ ਵਾਂਗ, ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸੱਤਾ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਮਨ-ਮੁਲਕ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਿਸ਼ਚਾ ਦਾ ਹਰੇਕ ਪਲ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਰੂਪ ਹੀ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਇੱਕ ਅਲੱਗ, ਅਲੱਕਾਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ।

ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੰਤੂ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਏਨਾ ਭਿਆਨਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪੈਸ਼ ਆਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਲਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਟਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਦਵੈਦਾਂਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1922 ਵਿੱਚ ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਕੁਝ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਨੇ 1923 ਤੋਂ 30 ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਪਰਾਈਮੰਡੀ ਰਿਵੋਲੂ ਦੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਫਰੰਟ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਹੀ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਗਲਤ ਸਨ।

ਬੇਨੀਤੋ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਇਟਲੀ ਦੀ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਆਗੂ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਆਪਮੁਖੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਆਗੂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਲੁਗਾਰੋ ਸੀ। ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਖੁਦ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮੱਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਨ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਉਪਯੋਗਤਾ। ਉਸ ਨੇ 'ਬਲੈਕ ਸਰਟਸ' ਨਾਂਅ ਦੀ ਹਿੰਸਕ ਨਿਮ-ਸੈਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਹੋਰ ਉੱਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਇਟਲੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਇਟਲੀ ਉੱਤੇ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਆਪਣੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏ ਵਾਲੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀ/ਹੱਟੀਦਾਰ, ਕਿਸਾਨ, ਲੁੱਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਲੁੱਪਨ ਪੁੱਲੇਤਾਰੀ ਜਮਾਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਾਬਕਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਉਪਜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਬਣਿਆ ਸੀ।

ਪਰਾਈਮੰਡੀ ਡੀ ਰਿਵੋਲੂ ਹਈਸ ਸੀ। ਉੱਚੇ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਉਹ ਕੋਟਾਲੋਨੀਆ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਸੀ। ਉਹ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਪੇਨੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਵਿੱਚ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਫਰੈਂਕੋ ਦਾ ਸੱਤਾ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਵੀ ਸਿੱਧਾ ਫੌਜੀ ਦਫਲ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫਾਸ਼ੀ ਅਲਾਮਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰਪੱਖ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀਆਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਗੂ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਅੰਦਰ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਕਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਝੁਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵੱਲ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਰਹਿਮਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਅੰਦਰ ਅਜ਼ਾਦ ਤਾਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਕੂਮਤ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਮਾਲਕ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਪੜਵੰਤੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਕੁਮਲ ਵਿੱਚੋਂ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ, ਅੰਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸੀ। ਸਟੇਟ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀ/ਹੱਟੀਦਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰਖੇਲ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਚਿਹਰਾ ਉੱਚੇ

ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

ਸਮੁਲੀਅਤ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ। ਜਰਮਨੀ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਟਲੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਗੂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਹੀ ਵਰਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਸੀ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਅਧਾਰ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀ/ਹੱਟੀਦਾਰ (petty bourgeoisie), ਕਿਸਾਨ, ਲੁੱਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਲੁੱਪਨ ਪੁੱਲੇਤਾਰੀ ਜਮਾਤਾਂ ਹੀ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀ/ਹੱਟੀਦਾਰ ਜਮਾਤ ਨੇ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਜਮਾਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਿਰਭਰਤਾ ਹੋਰਨਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਅਜ਼ਾਦਨਾ ਨੀਤੀ

ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸੰਕਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਪਰਿਪੱਕ ਖੁਰਜੂਆ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਨਟੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾਵਟਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਹੱਟੀਦਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਲੁੱਪਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਿੰਸਿਆਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਅ ਕੇ ਸੁਹਿਰਦ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਖਿਆਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਹਿੱਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਜਮਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਵਿੱਤੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਾਰਨ ਬੇਹੱਦ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬੇਬਸੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬੇਬਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜੇ ਕਰੜੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੀ ਉਲਟ ਭੁਗਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਕਾਰਜ

ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੱਟਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਉਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਜਮਹੂਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਉੱਚੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਸਮਾਜ ਹੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਧੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸੱਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਨਾਲ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਬਣਾਈ ਪ੍ਰੈਸ ਆਦਿ ਸਭ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਡੂੰਘੇ ਲੱਭਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤੀ ਸੂਝ ਨੂੰ ਖੁੱਬਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਰਾਬਰੀ-ਵਿਰੋਧੀ-ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਆਰਥਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਪਨਾਹਗੀਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੰਭਰ, ਲਿੰਗਕ, ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਹਕੂਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਹਰ ਥਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਯਥਾਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਤੇ ਪੱਛੜੇ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਕੁਝ ਬਰਾਬਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕਤਾ-ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਦੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬੜੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਖਾਸ ਕਰ ਉਹਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਦੇ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਬੇਹੱਦ ਸੰਕੀਰਨ, ਸ਼ੁੱਧਤਾਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਧੇਰੇ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਇਸਦੀ ਸਨ ਅਤੇ ਕੇਂਬਰੀਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟੈਂਟ ਚਰਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਸਰਮਾਏਦਾਰਨਾ-ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਚੋਣਵੀ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੀ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਤੀ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਸਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਦਲੀ ਕਰਕੇ ਜਿੱਤਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਦਾ

ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੱਟਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਉਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਜਮਹੂਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਉੱਚੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਸਮਾਜ ਹੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਧੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸੱਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਨਾਲ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਬਣਾਈ ਪ੍ਰੈਸ ਆਦਿ ਸਭ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਡੂੰਘੇ ਲੱਭਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤੀ ਸੂਝ ਨੂੰ ਖੁੱਬਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਰਾਬਰੀ-ਵਿਰੋਧੀ-ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਆਰਥਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਪਨਾਹਗੀਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੰਭਰ, ਲਿੰਗਕ, ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਹਕੂਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਹਰ ਥਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਯਥਾਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਤੇ ਪੱਛੜੇ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਕੁਝ ਬਰਾਬਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਮੁਖਤਾ ਦਾ ਹਾਮੀ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਆਪ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਕੁੰਮੀਵੇਤ ਸ਼ਬਦ ਸਨ : 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖੋ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਬਣੋ, ਜੰਗ ਲੜੋ'। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ : ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ-ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ, ਸਮਾਜਵਾਦ, ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦ, ਵਾਤਾਵਰਣਵਾਦ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਰਮਲਿਕ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਏ ਜਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਡੈਮੋਕਰਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਦੀ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਲੋੜ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਪੈਂਤੜੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ-ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੇਸ਼-ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਉੱਤੇ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਗਸ਼ਟਰ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਜੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਧਰੇਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਫਤਵੇ ਜਾਰੀ ਕਰ

ਬਾਲ ਕੋਨਾ

ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ

ਬੱਚਿੱਚ! ਤਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਬੱਦਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 80 ਫੀਸਦੀ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਅਤੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਹੋਰ ਗੈਸਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਇਹ ਬਦਲ ਸੁੰਗੜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਾਪਮਾਨ 0.5 ਅਰਬਾਤ 50,00000 (50 ਲੱਖ) ਕੋਲਡਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਫਿਊਜ਼ਨ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਗੈਸਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਗੈਸ ਦਬਾਅ ਅੰਦਰਮੁਖੀ ਗਰੂਤਾ ਆਕਰਸ਼ਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਾਰਾ ਸਥਿਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਨਾ ਸੁੰਗੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੈਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਈ ਬਿਲੀਅਨ ਸਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਦੀ ਸਥਿਰ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਤਾਰੇ ਦਾ ਪੁੰਜ ਅਧਿਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਓਨਾ ਛੋਟੀ ਹੀ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਨੂੰ ਗੈਸੀਅਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਫਿਊਜ਼ਨ ਦੀ ਦਰ ਤੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਰਾ ਦੋਵੇਂ ਬਰਾਬਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਾਰਾ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਵੀ ਅਰਬਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸੂਰਜ ਵੀ ਇਕ ਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੱਧੀ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਖਤਮ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋਲ ਹੁਣ ਅੱਧੀ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਗੈਸੀਅਮ ਗੈਸ ਹੀ ਬਚੀ ਹੈ।

ਹਾਥੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਚੂਹਾ

ਇੱਕ ਦਿਨ ਚੂਹੇ ਨੇ ਪੈਂਗ ਲਾ ਲਿਆ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਸੀ ਘੋਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਕਹਿੰਦਾ ਲਵਾਏ ਟਾਪੂ ਤੇਰੇ ਜੇਕਰ ਹੋਇਆ ਨੇੜ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਆਹ ਦੇਖ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਗਿਲਾਸੀ ਘੁੰਮਾਂ ਲਿਆਏ ਤੇਰੇ ਨਾਸੀਂ ਮੁੱਛਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਜੀਭ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਉੱਚੀ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਭਰਾਉਂਦਾ ਹਾਥੀ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਵੇ ਟਲਦਾ ਚੂਹਾ ਅੱਗੋਂ ਰਾਹ ਸੀ ਮੱਲਦਾ ਐਸਾ ਘੱਲ ਨੂੰ ਘੁੱਲ ਕੇ ਜਾਉਂਦਾ ਹਥਣੀ ਤੇਰੀ ਚੇਤੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਥੀ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਭਰਾ ਚੂਹਾ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਰੰਗ ਜ਼ਰਾ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਕੰਨ ਮੇਰੇ, ਦੇ ਕੰਨ ਤੇਰੇ ਇਕ ਪੂਛ ਤੇ ਚਾਰ ਪੈਰ ਤੇਰੇ ਏਨੇ ਹੀ ਨੇ ਵੇਖ ਲੈ ਮੇਰੇ ਐਵੇਂ ਨੌੜ ਕਿਤੇ ਨਾ ਹੋਵੀ ਮੇਰੇ

ਨੰਨੀ ਪਰੀ

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਬਖਸ਼ੀ ਵਧਾਈ ਏ, ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਘਰ, ਨੰਨੀ ਪਰੀ ਆਈ ਏ। ਲੱਗੇ ਸਾਰਾ ਵਿਹੜਾ, ਭਰਿਆ ਹੀ ਭਰਿਆ, ਦਾਦਕਿਆਂ ਨੇ, ਨਾਲ ਗੁਰਨੀਵ ਪਰਿਆ। ਦਾਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਫੁੱਲੀ ਨਾ ਸਮਾਈ ਏ, ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਘਰ..... ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੁਣੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਰਾਹ। ਨਾ ਕੋਈ ਡੁੱਬ ਵਿਚ ਹਨੇਰੇ, ਕੋਈ ਚਾਨਣ ਨਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾ। ਜਲ ਖਿਨ ਕੱਲ੍ਹ ਨਾ ਹੀ, ਐਵੇਂ ਦਈਏ ਨਾ ਪਾਣੀ ਮੁਕਾ। ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁੱਖ, ਸੁੱਖ ਹਵਾ ਦੇ ਲੱਗਰ ਦਈਏ ਲਾ। ਪੂਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਹੀ ਮਾਣ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣੀ ਵਡਿਆਈ ਏ, ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਘਰ.....

ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਅਕਲ ਦੇ ਦਾਣੇ ਪਾ

ਰੱਬਾ-ਰੱਬਾ ਮੀਂਹ ਵਸਾ, ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਅਕਲ ਦੇ ਦਾਣੇ ਪਾ। ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿਧਰੇ ਤੀਲ੍ਹੀ, ਨਾ ਹੋਵੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੁਆਹ। ਆਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਫੁੱਲੀ ਨਾ ਸਮਾਈ ਏ, ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਘਰ..... ਨਾ ਕੋਈ ਚੁਣੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਰਾਹ। ਨਾ ਕੋਈ ਡੁੱਬ ਵਿਚ ਹਨੇਰੇ, ਕੋਈ ਚਾਨਣ ਨਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾ। ਜਲ ਖਿਨ ਕੱਲ੍ਹ ਨਾ ਹੀ, ਐਵੇਂ ਦਈਏ ਨਾ ਪਾਣੀ ਮੁਕਾ। ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁੱਖ, ਸੁੱਖ ਹਵਾ ਦੇ ਲੱਗਰ ਦਈਏ ਲਾ। ਪੂਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਹੀ ਮਾਣ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣੀ ਵਡਿਆਈ ਏ, ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਘਰ.....

